

Kazimierz Karol Parszewski

DZIAŁANIA NA RZECZ ŁAGODZENIA BEZROBOCIA W POWIECIE OSTROŁĘCKIM

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

Dołączenie przez Polskę do krajów o gospodarce rynkowej spowodowało, że problem bezrobocia ujawnił się na bardzo znaczącą skalę. Nie odkryto żadnego radykalnego środka, który radykalnie likwidowałby bezrobocie. Kwestią pozostaje tylko skala bezrobocia i cena, jaką społeczeństwo jest skłonne płacić za jego ograniczanie lub minimalizowanie występujących negatywnych skutków społecznych. Realizacja polityki rynku pracy wiąże się z rozwiązywaniem wielu problemów, ponieważ mamy tu do czynienia z wydatkowaniem ograniczonych środków finansowych. Podstawowym problemem do rozwiązywania jest zakres instrumentów polityki rynku pracy, określenie skali wydatków na walkę z bezrobociem oraz podział istniejących zasobów na formy aktywne (mające na celu redukcję bezrobocia) i pasywne (celem jest pomoc socjalna dla osób bezrobotnych).

Programy przeciwdziałaniu bezrobociu, które ograniczają się głównie do łagodzenia skutków bezrobocia i czasowej aktywności działań, mogą być nazwane przez politykę rynku pracy modelem przeciwdziałania bezrobociu. Rynek pracy pełni w tym modelu rolę substytutu polityki społeczno

* dr nauk prawnych, w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce, nauczyciel akademicki w ZOD Uniwersytetu Łódzkiego w Ostrołęce.

-gospodarczej. Jeżeli gospodarka nie stwarza wystarczającej liczby miejsc pracy lub je likwiduje, to polityka rynku pracy powinna zrekompensować skutki tych działań. Jest to funkcja substytucyjna lub rekompensacyjna.

W modelu tym głównym instrumentem walki z bezrobociem są publiczne fundusze na programy rynku pracy, a głównymi wykonawcami tej polityki są ministrowie pracy i podległe im publiczne służby zatrudnienia. Zatrudnienie traktowane jest tu jako problem rezydualny (resztowy) procesów gospodarczych, a nie jako ich integralny element.¹

Analizując rozwój polskich regulacji prawnych dotyczących procesu bezrobocia, można zauważyć ich niestabilność, nieadekwatność do potrzeb rynku pracy, czy realizowanej polityki zatrudnienia. W Ustawie z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, istotnie zmieniono zasady stosowania różnych instrumentów aktywizacji zawodowej bezrobotnych. W celu zwiększania selektywności oraz skuteczności aktywnych programów ustawodawca zmodyfikował dotychczasowe rozwiązania i w odmienny sposób wyodrębnił kilka grup usług rynku pracy, takich jak: ustalił katalog podstawowych usług rynku pracy, określił zadania dotyczące przygotowania i realizowania projektów lokalnych i in. Wśród zmian wprowadzonych na mocy wymienionej ustawy warto podkreślić wzrost znaczenia działań wspierających aktywne poszukiwanie pracy. Chodzi tu przede wszystkim o uczestnictwo bezrobotnych w szkoleniach z zakresu umiejętności poszukiwania zatrudnienia i w zajęciach aktywizacyjnych. Pozytywny wpływ na promocję zatrudnienia ma również nowa forma aktywizacji bezrobotnych tj. przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz zastąpienie dotychczasowych pożyczek na bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.²

Przeciwdziałanie bezrobociu za pomocą tzw. aktywnych form jest w zasadzie fakultatywne („starosta może”) i zależy od posiadanych środków finansowych. Ponieważ tych środków jest bardzo mało, więc aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu są mało używane. Jest to zrozumiałe w sytuacji, kiedy powiaty nie otrzymują regularnie

¹ E. Kryńska, M. Kabaj *Rynek pracy w wybranych krajach. Metody przeciwdziałania bezrobociu*”, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 1999, s. 57

² M. Szyłko-Skoczny „Zwrot w polityce rynku pracy”, *Polityka Społeczna* Nr 1/2006, s. 2, 3

wszystkich należnych środków z budżetu państwa, za pośrednictwem Funduszu Pracy, na finansowanie obligatoryjnych świadczeń pieniężnych i składek na ubezpieczenie społeczne. Wykorzystanie środków tego funduszu przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce w latach 2001 – 2007 przedstawia tabela nr 1.

Tabela Nr 1: Wykorzystywanie środków Funduszu Pracy przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce na aktywne formy w latach 2001 – 2007

Rok	Wyszczególnienie	Limit w tys. zł	Wykorzystanie w tys. zł	Wykorzystanie w %
2001	Szkolenia	4 900	4 595	94%
	Prace interwen- cyjne	1 600 000	1 599 901	100%
	Roboty publiczne	1 263,67	126 366	100%
	Refundacja wyn- agrodzeń absolwentów	69 913	699 234	100%
	Stáže absolwenckie	5 918,20	591 819	100%
	OGÓŁEM	3 022 400	3 021 915	99%
2002	Szkolenia	224 268	224 268	100%
	Prace interwen- cyjne	814 848	814 848	100%
	Roboty publiczne	409 577	409 577	100%
	Refundacja wyn. absolwentów	305 399	305 399	100%
	Stáže absolwenckie	507 091	507 091	100%
	Pożyczki	240 000	240 00	100%
	OGÓŁEM	2 501 183	2 501 183	100%
2003	Szkolenia	301 076	301 076	100%
	Prace interwen- cyjne	1 962 832	1 962 832	100%
	Roboty publiczne	1 486 628	1 486 628	100%
	Refundacja wyn. młodocianych	757 365	757 365	100%
	Stáže absolwenckie	1 138 142	1 138 142	100%
	Refundacja wyn. absolwentów	1 076 497	1 076 497	100%
	Pożyczki	603 000	603 000	100%
	OGÓŁEM	7 325 540	7 325 540	100%

2004	Szkolenia	474 128	474 128	100%
	Prace interwencyjne	1 622 787	1 622 787	100%
	Roboty publiczne	1 432 832	1 432 832	100%
	Refundacja wyn. absolwentów	1 097 262	1 097 262	100%
	Przygotowanie do zawodu	211 146	211 146	100%
	Staże absolwenckie	918 618	918 618	100%
	Refundacja wyn. młodocianych	436 550	436 550	100%
	Pożyczki	460 000	460 000	100%
	OGÓŁEM	6 653 341	6 653 341	100%
	2005	Szkolenia	247 261	247 261
Prace interwencyjne		1 967 485	1 967 485	100%
Roboty publiczne		1 945 833	1 945 833	100%
Staże		2 776 573	2 776 573	100%
Umowy absolwenckie		43 589	43 589	100%
Przygotowanie do zawodu		1 041 534	1 041 534	100%
Środki na podjęcie działalności		818 500	818 500	100%
Przyg. zaw. młodocianych		151 333	151 333	100%
Składki na ubezpieczenie		1 902	1 902	100%
Opieka nad dziećmi		1 962	1 962	100%
OGÓŁEM	8 995 972	8 995 972	100%	
2006	Szkolenia	282 100	282 100	100%
	Prace interwencyjne	2 923 369	2 923 369	100%
	Roboty publiczne	774 178	774 178	100%
	Staże	3 045 557	3 045 557	100%
	Przygotowanie zawodowe	1 044 808	1 044 808	100%
	Prace społecznie użyteczne	20 826	20 826	100%

	Środki na dział. gosp.	890 257	891 000	100%
	Składki na ubezpieczenie	984	984	100%
	Opieka nad dzieckiem	872	872	100%
	OGÓŁEM	8 982 951	8 983 694	100%
2007	Szkolenia	417 656	417 656	100%
	Prace interwencyjne	2 908 403	2 908 403	100%
	Roboty publiczne	853 844	853 844	100%
	Staże	3 256 405	3 256 405	100%
	Przygotowanie zawodowe	1 432 050	1 432 050	100%
	Prace społecznie użyteczne	24 098	24 098	100%
	Środki na dział. gosp.	1 446 180	1 446 180	100%
	Opieka nad dziećmi	175	175	100%
	OGÓŁEM	10 338 811	10 338 811	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrołęce

Kwoty przeznaczone przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce na poszczególne aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu zmieniły się w wyniku zmian struktury bezrobocia i nowych uregulowań prawnych. Wydatki na aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu z 3 021 915 zł w 2001 roku wzrosły do 7 328 880 w 2003 roku, by w kolejnych latach znowu wzrosnąć. Obserwuje się dość wysoki wzrost w 2007r. środków przeznaczonych na roboty publiczne w porównaniu do lat wcześniejszych. Roboty publiczne stanowią zatrudnienie na kilka miesięcy, nie zapewniają stałej pracy ludziom wykonującym tę pracę, często o niskich kwalifikacjach zawodowych, którzy mają problemy ze znalezieniem pracy.

Rozdysponowanie wydatków wiąże się z przejściem z roku poprzedniego na rok bieżący ogromnej liczby zobowiązań.

Szkolenia

Zgodnie z art. 34 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. także Powiatowe Urzędy Pracy inicjują, organizują i finansują szkolenia bezrobotnych i innych uprawnionych osób oraz przyznają i wypłacają dodatki szkoleniowe lub stypendia. Do podstawowych usług rynku pracy wymieniona ustawa zaliczyła organizację szkoleń.

Według art. 40 ustawy, organem administracji publicznej, na który nałożono obowiązek inicjowania, organizowania i finansowania szkoleń jest starosta. Szkolenia mają obejmować następujące podmioty: bezrobotnych, osoby pobierające rentę szkoleniową i żołnierzy rezerwy w celu zwiększenia ich szans na uzyskanie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, podwyższenia kwalifikacji zawodowych lub zwiększenia aktywności zarobkowej.

Przesłanki predysponujące do skierowania na szkolenie zostały określone w art. 40 ust. 1 następująco:

- brak kwalifikacji zawodowych,
- konieczność zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji w związku z brakiem propozycji odpowiedniej pracy,
- utrata zdolności do wykonywania pracy w dotychczasowym zawodzie,
- brak umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

Bezrobotni, którzy utrzymują pozytywną motywację w działaniu na rzecz znalezienia pracy w większości, zwłaszcza w miastach korzystają z kursów zawodowych i przekwalifikowania w systemie szkoleń organizowanych przez Urząd Pracy. W oparciu o analizę potrzeb na poszczególne umiejętności zawodowe tworzona jest oferta szkoleniowa na lokalnym rynku pracy. Nierzadko szkolenia w zakresie danych zawodów są prowadzone bez rozpoznania miejscowego zapotrzebowania, powodując w lokalnym środowisku bezrobotnych dodatkowe negatywne doświadczenia. Uczestnictwo w szkoleniu jest w psychologicznym aspekcie bardzo ważne dla bezrobotnego, pozytywnie motywuje go do inicjatywy radzenia z pozostawianiem bez pracy, ale także ma bardzo destrukcyjny, negatywny wyraz w psychice w przypadku długotrwałego niepowodzenia w znalezieniu pracy.

Uczestnictwo w kursach i szkoleniach jest skuteczną formą przygotowania bezrobotnych do wyjścia ze stanu negatywnej motywacji, lecz wejście w stan pozytywny, czyli pracy. Ukończenie kursu w zakresie nabycia praktycznych umiejętności potrzebnych w sferze usług handlowych, administracyjnych zwiększa szansę zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Zauważa się, że bezrobotni w pierwszych miesiącach po utracie pracy, przeważnie liczą na pomoc urzędu lub biura pracy w uzyskaniu zatrudnienia. Szkolenia i kursy przygotowujące do podjęcia prowadzenia własnej działalności gospodarczej znajdują uznanie u bezrobotnych z wyższymi kwalifikacjami zawodowymi i dłuższym stażem pozostawania bez pracy.³

Na szkolenie może być skierowana każda osoba zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy, spełniająca co najmniej jeden z poniższych warunków:

- nie ma żadnych kwalifikacji zawodowych,
- utraciła zdolność do wykonywania pracy w dotychczasowym zawodzie,
- jest w okresie wypowiedzenia pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- jest zatrudniona w zakładzie, który jest w stanie likwidacji,
- ma kwalifikacje niedostosowane do potrzeb rynku pracy,
- ma przyznaną przez ZUS rentę szkoleniową,
- pobiera gwarantowany zasiłek okresowy z pomocy społecznej.

Koszty szkolenia są pokrywane ze środków z Funduszu Pracy (jeśli osoba zainteresowana złoży wniosek możliwe jest dofinansowanie szkolenia z innych źródeł). Okres szkolenia, który jest organizowany przez urząd pracy nie powinien być dłuższy niż 6 miesięcy (w przypadkach uzasadnionych program szkolenia – do 12 miesięcy).⁴

Z wnioskiem o przeszkolenie pracowników lub przyszłych pracowników w celu ich przygotowania do zleconych zadań może zwrócić się również pracodawca. Organizowane są szkolenia grupowe

³ J. Modrzejewski „Poznanie i rozwiązywanie problemu bezrobocia”, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 6

⁴ Por. www.lecznica.pl

według planów sporządzonych z uwzględnieniem diagnozy potrzeb szkoleniowych na lokalnym rynku pracy. Plany szkoleń wywieszane są w siedzibach urzędów pracy w miejscu ogólnie dostępnym oraz w zakładach pracy planujących zwolnienia grupowe, ośrodkach pomocy społecznej i innych instytucjach świadczących pomoc osobom bezrobotnym. Osoba zainteresowana może też złożyć wniosek o skierowanie na wskazane przez siebie szkolenie, jeżeli szkolenie to zapewni uzyskanie pracy, a koszt szkolenia nie przekroczy przeciętnego wynagrodzenia oraz spełnia jeden z ustawowych warunków skierowania na szkolenia.⁵

Osobom bezrobotnym przysługuje dodatek szkoleniowy w wysokości 20% zasiłku. Nie otrzymuje go bezrobotny, który w okresie szkolenia pobiera stypendium, dietę lub inne świadczenia pieniężne w wysokości równej lub wyższej od dodatku szkoleniowego. Młodzieży do 25 roku życia w okresie szkolenia przysługuje stypendium w wysokości 40% kwoty zasiłku. Takiej osobie przysługuje również ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku ze szkoleniem. Osoby bezrobotne mogą otrzymać zwrot kosztów przejazdów, zakwaterowania i wyżywienia, jeżeli szkolenie odbywa się w innej miejscowości niż miejsce zameldowania uczestnika, a także zwrot kosztów studiów podyplomowych do wysokości 75%, jeżeli osoba bezrobotna uprawdopodobni, że ukończenie danych studiów zapewni jej uzyskanie odpowiedniej pracy. Informacje, którą należy zaznaczyć jest to, iż koszt szkolenia nie może przekroczyć dziesięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę na jedną osobę w okresie ostatnich 3 lat.

Należy wskazać, iż realizacja takich szkoleń przez urzędy pracy przynoszą dodatnie efekty (tabela nr.2). Najczęściej spotykanymi kierunkami szkoleń w PUP w Ostrołęce są m.in.: pracownik ochrony fizycznej pierwszego stopnia, operator koparki – ładowarki, szkolenie w zakresie księgowości małych i średnich podmiotów gospodarczych, kasjer – sprzedawca itp.

⁵ Por. www.mpips.pl

Tabela Nr 2: Liczba szkoleń przeprowadzonych przez PUP w Ostrołęce w latach 2001-2007

ROK	Liczba osób uczestniczących	Liczba osób, które podjęły pracę	Wzrost efektywności %
2001	2	2	5
2002	315	113	36
2003	402	55	14
2004	605	119	20
2005	293	145	50
2006	299	131	45
2007	350	225	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrołęce

Brak środków Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu na 2001 rok spowodowały, iż nie mogły być podejmowane nowe działania na rynku pracy. W 2001 roku kontynuowana była jedynie realizacja części umów zawartych w 2000r. wg stanu na 1 stycznia 2001 roku w aktywnych programach uczestniczyła jednak znacząca liczba osób (prace interwencyjne, roboty publiczne).

Największą efektywność szkoleń organizowanych przez PUP w Ostrołęce możemy zaobserwować w roku 2007, wynosi 66% (350 osób uczestniczących w szkoleniach, z czego 225 osób podjęło zatrudnienie), gdzie w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpiło zwiększenie o 21%, gdyż w 2006r. liczba osób biorących udział w szkoleniach wynosiła 299 z czego 131 osób bezrobotnych podjęło prace. Dość dużą efektywnością kształtuje się także rok 2005, efektywność wynosiła 50% (brało udział 293 osoby, z czego 145 podjęło pracę). Możemy zauważyć, iż z roku na rok następuje wzrost efektywności. Spośród osób biorących udział w szkoleniach, uczestnicy zawsze opuszczają szeregi bezrobotnych.

Na rynku lokalnym można najlepiej rozwiązać problemy bezrobocia, gdyż Powiatowy Urząd Pracy analizuje, liczbę bezrobotnych na swoim terenie, jak również posiada informacje o wykształceniu i kwa-

lifikacjach tych osób i weryfikując powyższe dane wie co można zaoferoować danej osobie ze swoich usług.

Prace interwencyjne

Prace interwencyjne polegają na zwrocie pracodawcy przez urząd pracy części wydatków poniesionych na wynagrodzenia. Ta aktywna forma przeciwdziałania bezrobociu ma na celu aktywizację zawodową bezrobotnych, a szczególnie osób długotrwale bezrobotnych, tj. pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy, oraz stworzenie im szansy na stałe zatrudnienie. Polegają one na częściowym subsydiowaniu zatrudnienia przez Urzędy Pracy tym pracodawcom, którzy tworzą dodatkowe miejsca pracy dla bezrobotnych.

Umowy o pracę podpisywane są na okres 6 lub 12 miesięcy, jeżeli refundacja obejmuje co drugi miesiąc oraz mogą być dłuższe i trwać do 12 miesięcy (do 18 miesięcy, jeżeli refundacja obejmuje co drugi miesiąc), przy czym pracodawca zapewnia, po tym okresie zatrudnienie osoby bezrobotnej na czas nieokreślony lub równy czasowi trwania prac interwencyjnych. Dla bezrobotnych powyżej 50 roku życia prace interwencyjne mogą trwać najdłużej, a mianowicie do 24 miesięcy (do 48 miesięcy jeżeli refundacja obejmuje co drugi miesiąc). Refundację kosztów z tytułu zatrudnienia otrzymuje pracodawca co miesiąc, w wysokości określonej umową, nie przekraczającej najniższego wynagrodzenia. Wysokość refundacji jest ustalana przez Powiatowy Urząd Pracy corocznie po otrzymaniu limitu środków finansowych. Starosta zawiera umowę z pracodawcą, który zobowiązuje się do zatrudnienia określonej liczby bezrobotnych. Zwraca także pracodawcy część kosztów poniesionych na wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia bezrobotnego oraz części kosztów składki na ubezpieczenie społeczne: emerytalne, rentowe i wypadkowe według obowiązujących stawek ubezpieczenia, refundowanych kosztów wynagrodzenia łącznie za przepracowany miesiąc. Starosta może kierować bezrobotnych, którzy ukończyli 53 lata – kobiety i 58 lat mężczyźni, z którymi rozwiązanie stosunku pracy w ostatnim zakładzie pracy nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy, do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych przez

okres do 24 miesięcy oraz dokonać na zasadach wyżej wymienionych zwrotu poniesionych przez pracodawcę kosztów.

Wysokość refundacji została uzależniona od spełnienia lub niespełnienia przez osoby powyżej 50 roku życia koniecznych do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego. W pierwszym przypadku refundacja jest przyznawana w wysokości 80% minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenie społeczne oraz od refundowanego wynagrodzenia, w wysokości do 50%.

Dodatkową zachętą do zatrudniania w ramach prac interwencyjnych osób powyżej 50 roku życia jest możliwość przyznania pracodawcy dofinansowania na wyposażenie nowego stanowiska pracy w wysokości nie wyżej niż 400% przeciętnego wynagrodzenia.⁶

Tabela Nr 3 Liczba prac interwencyjnych przeprowadzonych przez PUP w Ostrołęce w latach 2001-2007

ROK	Liczba zawartych umów	Liczba utworzonych miejsc pracy	Liczba osób, które podjęły zatrudnienie
2001	128	345	220
2002	227	426	314
2003	454	827	538
2004	335	550	171
2005	362	530	337
2006	312	556	310
2007	247	468	367

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrołęce

W związku z trudną sytuacją na rynku pracy można zauważyć, iż ilość zawartych umów z pracodawcami wzrasta. Wiąże się to z potrzebą zwiększenia aktywności osób bezrobotnych. W 2003 roku odnotowano najwyższą liczbę osób, które znalazły zatrudnienie, tj. 538, utworzono wówczas 827 miejsc pracy. Dość duże grono osób znalazło zatrudnienie także w roku

⁶ E. Staniszevska „Status prawny bezrobotnych z grup szczególnego ryzyka”, Polityka Społeczna nr 1/2005, s. 10

2007 – 367 osób, gdzie w ramach prac interwencyjnych zawarto 247 umówi utworzono 468 miejsc pracy. Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce robi wszystko, aby jak największej osób znalazło zatrudnienie.

Bezrobotni w powiecie ostrołęckim pracowali najczęściej na stanowiskach takich jak: sprzedawca, kierowca – mechanik, pracownik administracyjno biurowy, robotnicy branży budowlanej.

Roboty publiczne

Roboty publiczne mają podobne przeznaczenie jak prace interwencyjne, ale różnią się pod względem podmiotowym, podstawy zatrudnienia i sposobu finansowania. Organizowane są przez samorząd terytorialny, instytucje użyteczności publicznej, organizacje statutowo zajmujące się: ochroną środowiska, kulturą, oświatą, sportem, turystyką, opieką zdrowotną i pomocą społeczną i inne. Ta instytucja została skierowana wyłącznie do grup ryzyka.⁷

Zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy „osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy” są:

- bezrobotni do 25 roku życia,
- bezrobotni długotrwale,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych,
- bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia,
- bezrobotni niepełnosprawni.

Finansowanie robót publicznych odbywa się w zasadzie ze środków własnych w/w podmiotów. Zatrudnienie bezrobotnych przy robotach publicznych nie jest rezultatem umowy, jak w przypadku prac interwencyjnych, lecz wynika z zadań własnych, ustawowych bądź statutowych, tych podmiotów, ale starosta może skierować bezrobotnego

⁷ J. Jończyk „Prawo zabezpieczenia społecznego. Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, bezrobocie i pomoc społeczna”, Kantor Wydawniczy, Zakamycze 2001, s. 363

do zatrudnienia w robotach publicznych i w takim przypadku zwraca część kosztów zatrudnienia. Na terenie z wysokim bezrobociem starosta może refundować nawet część rzeczowych kosztów organizacji robót publicznych.

Według art. 57 wymienionej ustawy starosta zwraca organizatorowi robót publicznych, który zatrudniał skierowanych bezrobotnych przez okres do 6 miesięcy, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody i składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, zaś nie przekraczającej kwoty ustalonej jako iloczyn zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz 50% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczonego miesiąca i składki na ubezpieczenie społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Roboty publiczne są skuteczną formą pomocy bezrobotnym i pracodawcom. Podjęcie nawet czasowej pracy zachęca do dalszych poszukiwań, pozwala bezrobotnym uaktywnić się zawodowo – być pracownikiem.

Roboty publiczne na gruncie Ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu były przewidziane generalnie dla wszystkich bezrobotnych. W przepisach wykonawczych wskazywało się na pewne kategorie osób, które winny być kierowane w szczególności na roboty publiczne, niemniej jednak nie był to katalog zamknięty. Obecnie ustawodawca wyraźnie wskazuje odbiorców robót publicznych.

Organizowanie robót publicznych przez Urząd Pracy przynoszą pozytywne rezultaty jak wynika z tabeli nr 4. W ostatnich dwóch latach liczba osób, które znalazły zatrudnienie w ramach tych prac zmniejszyła się. Najwięcej osób podjęło pracę zarobkową w roku 2005, aż 337. Bezrobotni pracowali najczęściej na stanowiskach robotników gospodarczych i pracowników fizycznych oraz umysłowych. Najczęściej bezrobotni pracowali przy inwestycjach związanych z poprawą infrastruktury technicznej, w tym m.in. przy: budowach i remontach szkół, budowach i remontach dróg i chodników, remontach budynków urzędów gminy oraz odbudowie i zabezpieczeniu urządzeń melioracji wodnych szczegółowych oraz przy obsłudze osób bezrobotnych.

Tabela Nr 4 Liczba robót publicznych zorganizowanych przez PUP w Ostrołęce w latach 2001-2007

ROK	Liczba zawartych umów	Liczba utworzonych miejsc pracy	Liczba osób, które znalazły zatrudnienie
2001	50	154	170
2002	85	185	186
2003	132	366	370
2004	86	290	298
2005	121	328	337
2006	33	137	141
2007	40	153	158

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrołęce

Staż

Instytucja stażu znana była już w czasie obowiązywania przepisów Ustawy z dnia 14 grudnia 1994r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, różnica między Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, polega na tym, iż Ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu była skierowana tylko do absolwentów.

Staż pracy polega na nabywaniu przez bezrobotnego umiejętności przydatnych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy.⁸

Staż jako kolejna forma aktywizacji zawodowej, przewidziana jest dla młodych osób bezrobotnych do 25 roku życia oraz do 27 roku życia, które w okresie do momentu upływu 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej – nie ukończyła 27 lat. Starosta na podstawie wniosku lub za zgodą bezrobotnego może skierować go do odbycia u pracodawcy stażu na okres nie przekraczający 12 miesięcy.⁹ Dzięki

⁸ W. Muszalski „Prawo socjalne”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 211

⁹ M. Nojszewska-Dochev, H. Rogala „Staż i przygotowanie zawodowe młodych bezrobotnych”, Służba Pracownicza Nr 1/2005, s. 13

takiemu rozwiązaniu ze stażu będą mogli skorzystać absolwenci szkół wyższych, którzy studiowali dłużej, chociażby ze względu na zagraniczne stypendium, urlop dziekański, czy powtarzanie roku.

Na podstawie art. 53 ust. 4 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, staż odbywa się na podstawie umowy zawartej przez starostę z pracodawcą, według określonego w niej programu. Przy ustalaniu programu powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, poziom wykształcenia oraz dotychczasowe kwalifikacje zawodowe bezrobotnego. Program powinien określać:

1. nazwę zawodu lub specjalności, której program dotyczy;
2. zakres zadań wykonywanych przez bezrobotnego;
3. rodzaj uzyskanych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;
4. sposób potwierdzenia nabytych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;
5. opiekuna osoby objętej programem przygotowania zawodowego i stażu.

Nadzór nad odbywaniem stażu w miejscu pracy sprawuje starosta, który także wydaje bezrobotnemu zaświadczenie o odbyciu stażu oraz wypłaca bezrobotnemu stypendium w wysokości zasiłku w okresie odbywania stażu.

Pracodawca jest zobowiązany do udzielenia, na wniosek odbywającego staż, dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni odbywania stażu, za które będzie przysługiwało stypendium. Jeśli staż trwa maksymalnie 12 miesięcy, bezrobotny będzie miał w sumie 24 dni wolne. Ustawodawca, nie mówi jednak o możliwości zsumowania tych dni i wykorzystywania ich jednorazowo.

Takie rozwiązanie należy oceniać pozytywnie, gdyż poprzednia regulacja takich dni nie wprowadzała. Mimo to, iż absolwent wykonał obowiązki podobnie jak pozostali pracownicy, respektował ustalone reguły w danym zakładzie pracy, to nie posiadał prawa do dni wolnych od pracy. Ustawodawca wprowadzając możliwość wnioskowania o 2 dni wolne za każde 30 dni odbywania stażu, zbliża sytuację osoby odbywającej staż do sytuacji osób po raz pierwszy podejmujących pracę, którym zgodnie z artykułem 153 Kodeksu Pracy po upływie każdego

miesiąca pracy, przysługuje prawo do ½ wymiaru urlopu przysługującego po przepracowaniu roku.¹⁰

Efektywność zatrudnienia po zakończeniu stażów organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce jest dość wysoka (tabela nr 5) i wynosi w latach 2001 – 2007 od 12% do 13%, co zostało osiągnięte poprzez zapewnienie pracodawcy, iż osoba odbywająca staż, po jego zakończeniu zostanie zatrudniona na dalszy okres. Należy stwierdzić, że pracodawcy starają wywiązać się z podjętych zobowiązań. Łącznie z okresu siedmiu lat z tej formy skorzystało 734 osób, w samym roku 2007 aż 249 osób. Obecnie zainteresowanie stażami jest duże, jednak ze względu na ograniczone środki Funduszu Pracy nie wszyscy mogą z nich skorzystać.

Tabela Nr 5 Liczba staży zorganizowanych przez PUP w Ostrołęce w latach 2001 – 2007

ROK	Liczba zawartych umów	Liczba osób skierowanych na staż	Liczba osób, które ukończyły staż i podjęły pracę
2001	50	183	17 – 12 %
2002	82	227	37 – 20 %
2003	167	373	129 – 31 %
2004	384	193	24 – 25 %
2005	472	785	132 – 28 %
2006	481	696	146 – 18 %
2007	510	675	249 – 33 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrołęce

Bezrobotni w powiecie ostrołęckim odbywali staż m. in. u takich pracodawców jak:

- Komenda Miejska i Wojewódzka Policji w Ostrołęce,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Ostrołęce,

¹⁰ E. Staniszewska „Status prawny bezrobotnych z grup szczególnego ryzyka” Polityka Społeczna Nr 1\2005, s. 11

- Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce,
- Urząd Skarbowy w Ostrołęce,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Ostrołęce,
- Sąd Rejonowy w Ostrołęce,
- Prokuratura,
- Urzędy Miast i Gmin,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Banki,
- Szkoły,
- Jednostki sektora prywatnego.

Aktywizacja zawodowa stwarza szereg korzyści zarówno dla osób bezrobotnych podejmujących staż, jak i dla pracodawców. Bezrobotni mogą w ten sposób zyskać potrzebną praktykę zawodową oraz praktyczne umiejętności do wykonywania pracy w danym zawodzie lub na danym stanowisku, natomiast pracodawcy, mają możliwości poznania talentów młodych pełnych zapału ludzi i w ten sposób mogą dobrać sobie najlepiej zapowiadających się fachowców, potencjalnych kandydatów do pracy.

Przygotowanie zawodowe

Kolejną formą pomocy w stosunku do osób bezrobotnych do 25 roku życia oraz bez kwalifikacji zawodowych, a także w stosunku do wszystkich pozostałych bezrobotnych o których mowa w art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jest możliwość zastosowania instytucji odbycia przygotowania do wykonywania zawodu u pracodawcy bez nawiązywania stosunku pracy. Powiatowy Urząd Pracy w okresie do sześciu miesięcy od dnia zarejestrowania winien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu lub odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych. Starosta może skierować bezrobotnego na przygotowanie zawodowe na okres do 6 miesięcy w myśl takich samych zasad, jak w przypadku stażu.¹¹

¹¹ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20.04.2004, Dz. U. 04.99.1001– tekst ost. zm. 30.07.2007

Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy polega na zdobywaniu nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych na stanowisku pracy według ustalonego programu przez urząd pracy, pracodawcę i bezrobotnego. W tym przypadku bezrobotny otrzymuje również stypendium z Funduszu Pracy.¹²

Wprowadzenie możliwości odbywania przygotowania zawodowego dla wszystkich „osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy” spowoduje, że poza bezrobotnymi bez kwalifikacji zawodowych, ale także np. osoby długotrwale bezrobotne, bezrobotni powyżej 50 roku życia, czy bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia będą miały szansę na przekwalifikowanie i znalezienie zatrudnienia w nowym zawodzie.

Tabela Nr 6 Liczba zawartych umów w sprawie odbycia przygotowania zawodowego zorganizowanych przez PUP w Ostrołęce w latach 2004-2007

ROK	Liczba zawartych umów	Liczba osób skierowanych na przygotowanie zawodowe	Liczba osób, które ukończyły i podjęły zatrudnienie
2004	70	150	19 – 18%
2005	207	265	58 – 25%
2006	209	276	32 – 12%
2007	247	330	134 – 37%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrołęce

W 2004 roku Powiatowy Urząd Pracy rozpoczął organizację nowej subsydiowanej formy pomocy bezrobotnym, czyli przygotowanie do zawodu. W pierwszym roku działania tej instytucji- 2004 zorganizowano 150 miejsc pracy w ramach przygotowania zawodowego w następnych latach liczba ta wzrastała, a w roku 2007 wyniosła 330. Zostało zawartych od 70 w 2004r. do 247 w 2007r. umów w sprawie odbycia przygotowania zawodowego. Z roku na rok liczba osób, które znajdują zatrudnienie wzrasta. W 2007 roku odbywanie przygotowania zawo-

¹² W. Muszalski „Prawo Socjalne”

dowego rozpoczętego w 2006r. kontynuowało 154 osoby, spośród 364 osób, które ukończyły przygotowanie zawodowe szeregi bezrobotnych opuściło 134 osoby, tj. 37% (tabela nr 6).

Osoby bezrobotne odbywały przygotowanie zawodowe w 2007r. u takich pracodawców jak:

- Komenda Miejska i Wojewódzka Policji w Ostrołęce,
- Urzędy Miast i Gmin,
- Szkoły,
- Przedszkola,
- Jednostki sektora prywatnego,
- Wojskowa Komenda Uzupełnień,
- Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej.

W 2007 roku na przygotowanie zawodowe wydatkowano kwotę 1 432 050 zł, tj. 13,85% wydatków na aktywne formy.

Jednorazowe środki dla bezrobotnych na podjęcie działalności gospodarczej

Fundusz Pracy może przyznać osobom bezrobotnym jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej. Wcześniejsza forma aktywizacji zawodowej, tzw. Pożyczka, została zastąpiona dotacjami na działalność gospodarczą. Poprzednia Ustawa z dnia 14 grudnia 1994r. pozwalała bezrobotnym uzyskać niskoprocentowe pożyczki z Urzędu Pracy w celu rozpoczęcia działalności gospodarczej obecnie zaś, osoby bezrobotne mogą starać się o bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Każdy bezrobotny może starać się o taką dotację. Osoba bezrobotna zainteresowana przyznaniem jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej powinna przedłożyć prawidłowo wypełniony wniosek we właściwym urzędzie. Aby dotacja została przyznana, muszą być spełnione określone warunki, tj.:

- osoba bezrobotna w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia

propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego, i inne,

- w okresie 5 lat poprzedzających złożenie wniosku nie otrzymał pożyczki z Funduszu Pracy.

Doświadczenia minionych lat pokazały, iż pożyczki były efektywnym instrumentem rynku pracy. Konieczność zapewnienia bytu sobie i rodzinie stwarza silną motywację dla bezrobotnych pożyczkobiorców do osiągnięcia sukcesu gospodarczego. Samo zatrudnienie było niejednokrotnie jedyną szansą na pracę i stały dochód. Jednak obawa przed brakiem sukcesu oraz zagrożenie koniecznością zwrotu uzyskanych środków finansowych była często poważną barierą ograniczającą podejmowanie decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej. Zamiana pożyczek na bezzwrotne dotacje jest zatem korzystna z punktu widzenia interesów wspieranych podmiotów.¹³

Tabela Nr 7 Jednorazowe środki dla bezrobotnych na podjęcie działalności gospodarczej przyznane i wypłacone przez PUP w Ostrołęce w latach 2004-2007

ROK	Liczba bezrobotnych, którym wypłacono dotacje	Kwoty udzielone przez PUP na podjęcie działalności zł	Wydatki na aktywne formy %
2004	5	410 000	6,1%
2005	75	818 500	9,1%
2006	81	891 000	9,91%
2007	131	1 446 180	13,99%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Ostrołęce

W 2004 roku Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce rozpoczął przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, przyznał wówczas osobom bezrobotnym 5 pożyczek w wysokości 10 lub 11 tyś. zł. Z formy tej skorzystało 38 bezrobotnych. Wydatki wyniosły 410 000 zł, tj. 6.1 % wydatków aktywnych. Z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej skorzystało 18 kobiet

¹³M. Szyłko-Skoczny „Zwrot w polityce rynku pracy”, Polityka Społeczna Nr 1/2006, s. 3

i 20 mężczyzn. W kolejnych latach liczba osób ubiegających się o bezwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej wzrasta i tak w 2007 roku wypłacono je 131 osobom. Bezrobotni, którzy otrzymali jednorazowe środki uruchomili m. in.: działalność handlową, działalność usługową i działalność wytwórczą.

Opieka nad dzieckiem i osobą zależną

Przepisy Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 (art. 61) mówią, że specjalnie dla bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia przewiduje się możliwość refundacji kosztów opieki nad tym dzieckiem, w wysokości uzgodnionej, nie wyższej jednak niż połowa zasiłku, jeżeli bezrobotny podejmuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową bądź zostanie skierowany na staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie oraz pod warunkiem nie przekroczenia wysokości kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Okres refundacji kosztów opieki nad dzieckiem został ograniczony do 3 miesięcy, jeżeli bezrobotny podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na okres co najmniej 6 miesięcy. Natomiast jeżeli bezrobotny podjął pracę na okres co najmniej 12 miesięcy, refundacja kosztów może trwać do 6 miesięcy. Art. 61 ust. 5 Ustawy, przewiduje także możliwość refundacji na powyższych zasadach kosztów opieki nad osobą zależną.

Ta forma wsparcia osób bezrobotnych nie jest powszechnie znana. Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce w latach 2005 – 2007 refundował jedynie jednej osobie z terenu miasta Ostrołęki, która podjęła zatrudnianie, koszty opieki nad dzieckiem. Wydatki na ten cel wyniosły: w 2005 – 1,962 zł, w 2006 – 872 zł, w 2007 – 175 zł.

Programy specjalne wspierające zatrudnienie na terenie powiatu ostrołęckiego

W 2007 roku aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu były realizowane w oparciu o programy:

- aktywizację zawodową bezrobotnych w ramach środków określonych algorytmem,
- program wykonywania robót konserwacyjnych urządzeń melioracji podstawowych na terenie województwa mazowieckiego przy wykorzystaniu zatrudnienia osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych „*Praca i Środowisko*”,
- projekt pn. „*Pierwszy start*” w ramach Działania 1.2. Perspektywy dla młodzieży Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich,
- projekt pn. „*I ty zostań budowląncem*” w ramach aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych projektu „*Mazowsze 2007*”,
- projekt pn. „*Nowaszansa*” w ramach Działania 1.3 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.

Środki Funduszu Pracy przyznawane według algorytmu są przeznaczone na wszystkie aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu i skierowane do wszystkich grup osób bezrobotnych. Zadania realizowane są z tych środków w ciągu całego roku budżetowego. W ich ramach były realizowane szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, przygotowanie zawodowe, prace społecznie użyteczne, jednorazowe środki dla osób bezrobotnych na uruchomienie działalności gospodarczej, koszty opieki nad osobą zależną, składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Program „*Praca i Środowisko*” miał na celu zintegrowanie z rynkiem pracy bezrobotnych uczestniczących w programie poprzez wykonywanie przez nich robót konserwacyjnych urządzeń melioracji podstawowych na terenie województwa mazowieckiego przy wykorzystaniu zatrudnienia w ramach interwencyjnych. Realizacja programu była wynikiem zawartego porozumienia pomiędzy Marszałkiem Województwa a Starostą Powiatu Ostrołęckiego. W programie uczestniczyło 40 osób, a po zakończeniu programu 10 osób znalazło pracę. Wydatki były finansowane ze środków określonych algorytmem i wyniosły 110 970 zł.

Projekt „*I ty zostań budowląncem*” miał na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych i zwiększenie zatrudnienia osób bezrobotnych oraz przygotowanie pracodawcom pracowników pod zgłoszone przez nich

potrzeby, w szczególności z branży budowlanej. W ramach tego projektu realizowane były szkolenia oraz udzielono jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Projektem objęto 31 osób bezrobotnych. Wydatki wyniosły: 119 975 zł.

W 2007 roku realizowane były także projekty w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwoju Zasobów Ludzkich ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt „*Pierwszy Start*” realizowany od 01 marca 2006r. do 31 grudnia 2007r., którego głównym celem było zaktywizowanie i przygotowanie do wejścia na rynek pracy oraz dostosowanie kwalifikacji zawodowych bezrobotnej młodzieży do 25 roku życia oraz absolwentów wszystkich typów szkół, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce. W programie uczestniczyło 674 osoby bezrobotne. W ramach projektu osoby bezrobotne były obejmowane usługami indywidualnego oraz grupowego poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, a także stażami, pracami interwencyjnymi, szkoleniami dostosowanymi do wymagań rynku pracy i jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej. Program został zakończony, a wydatki wyniosły 1 557 400 zł. pozostające bez pracy przez okres od 12 do 24 miesięcy. Projekt objął grupę 725 osób bezrobotnych. W ramach projektu osoby bezrobotne były obejmowane usługami indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy oraz przygotowaniem zawodowym, pracami interwencyjnymi, szkoleniami dostosowanymi do wymagań rynku pracy i jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej. Wydatki na ten cel wyniosły: 2 119 212 zł.¹⁴

Pozostałe formy wspierania aktywności zawodowej osób bezrobotnych

Ochotnicze Hufce Pracy

Ochotnicze Hufce Pracy od wielu lat podejmują szereg inicjatyw w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluc-

¹⁴ Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce „*Informacja o sytuacji na rynku pracy w mieście Ostrołęka i powiecie ostrołęckim w roku 2007*”, Ostrołęka 2007, s. 13, 14

czeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania.

W zakresie kształcenia i wychowania OHP umożliwia młodzieży:

- która nie ukończyła nauki w szkole podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół – zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienia wykształcenia podstawowego lub gimnazjalnego,
- uzupełnienie ponadgimnazjalne wykształcenie ogólne i zawodowe.

W zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu OHP:

- organizuje zatrudnienie (młodzieży powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, bezrobotnych do 25 roku życia, uczniów i studentów),
- prowadzi poradnictwo zawodowe dla młodzieży oraz Mobilne Centra Informacji Zawodowej,
- inicjuje międzynarodową współpracę i wymianę młodzieży,
- prowadzi agencje zatrudnienia bez konieczności wpisu do rejestru agencji,
- refunduje koszty poniesione przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników.

W skład struktury organizacyjnej OHP wchodzi:

Wojewódzkie Komendy OHP, które wspierają system wychowawczy i edukacyjny w swoim regionie. Ich zadaniem jest aktywizacja społeczna, zawodowa i ekonomiczna młodzieży w jednostkach organizacyjnych OHP, organizowanie praktyk zawodowych w kraju i za granicą. Wojewódzkie Komendy OHP organizują całoroczne zatrudnienie młodzieży bezrobotnej oraz krótkoterminowe zatrudnienie w okresie ferii dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Sprawują bezpośredni dozór nad centrami edukacji i pracy młodzieży.

Centra Kształcenia i Wychowania prowadzące rekrutację młodzieży do centrów, umożliwiają jej uzupełnienie wykształcenia ogólnego oraz

zdobycie kwalifikacji zawodowych, prowadzą warsztaty szkoleniowo-produkcyjne, organizują i prowadzą prace wychowawczo-terapeutyczne z młodzieżą zagrożoną demoralizacją i wchodzącą w konflikt z prawem, przygotowują młodzież do aktywnego zachowania na rynku pracy, prowadzą świetlice środowiskowe dla młodzieży.

Centra Edukacji i Pracy Młodzieży realizują badania lokalnego rynku edukacji i pracy, organizują szkolenia zawodowe, prowadzą pośrednictwo pracy dla bezrobotnej młodzieży, świadczą usługi z zakresu poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej: poradnictwo indywidualne, grupowe, udzielają porad dotyczących planowania kariery zawodowej, udostępniają informacje o zawodach, rynku pracy i możliwościach kształcenia, przyjmują i weryfikują wnioski pracodawców o zawarcie umowy o refundację kosztów zatrudnienia młodocianych, organizują krótkoterminowe zatrudnienie uczniów i studentów, organizują wakacyjne hufce pracy, prowadzą działania promocyjne i informacyjne realizowanych zadań. Zadania te są realizowane poprzez:

- Młodzieżowe Biura Pracy
- Kluby Pracy
- Mobilne Centra Informacji Zawodowej

Ośrodki Szkolenia i Wychowania prowadzą rekrutację młodzieży do OSiW z terenu województwa i powiatu, umożliwiają uczestnikom OHP uzupełnienie wykształcenia ogólnego oraz zdobycia kwalifikacji zawodowych, zapewniają całodobową opiekę wychowawczą, realizują programy wychowawcze, profilaktyczne i resocjalizacyjne, organizują imprezy kulturalne i sportowe oraz czas wolny młodzieży.

Hufce Pracy prowadzą rekrutację młodzieży do hufców, zajmują się wychowaniem, profilaktyką i resocjalizacją młodzieży zagrożonej marginalizacją i niedostosowanej społecznie, umożliwiają uzupełnienie wykształcenia ogólnego oraz kwalifikacji zawodowych, organizują imprezy kulturalno-oświatowe koła zainteresowań, zajęcia klubowe oraz inne formy spędzania wolnego czasu.

Młodzieżowe Centra Kariery szczególnie naciska kładą na realizację zagadnień związanych z przedsiębiorczością oraz samo zatrudnieniem, stąd program Młodzieżowych Centrów Kariery zawiera się w trzech obszarach tematycznych:

- Informacja i poradnictwo zawodowe,

- Pośrednictwo pracy,
- Przedsiębiorczość.¹⁵

Świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy

W ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest mowa o świadczeniach przysługujących rolnikom zwalnianym z pracy. Brzmi to zagadkowo i dotyczy w istocie eliminacji z rynku pracy rolników, którzy mają dostęp do taniego ubezpieczenia społecznego rolników, chociaż nie mogą utrzymać się z działalności rolniczej, podejmują zatrudnienie i w tym sensie są narażeni na ryzyko bezrobocia. Jeśli taki „rolnik” zwalniany jest z przyczyn dotyczących pracodawcy, to nie ma prawa do zasiłku dla bezrobotnych, ale korzysta z niektórych uprawnień z ustawy.¹⁶

Przysługuje im mianowicie:

- pokrycie składek na ubezpieczenie społeczne rolników w okresie pierwszych czterech kwartałów.

Starosta może:

- przyznać jednorazowo środki na podjęcie pozarolniczej działalności gospodarczej lub na zakup ziemi, nie wyłączając działalności wytwórczej lub usługowej związanej z rolnictwem,
- sfinansować koszty szkolenia w celu podjęcia zatrudnienia lub pozarolniczej działalności poza gospodarstwem rolnym.

Świadczenia te przysługują osobie zwolnionej z pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy, pod warunkiem, po pierwsze, pozostawania w stosunku pracy z co najmniej najniższym wynagrodzeniem przez co najmniej 365 dni w okresie 18 miesięcy przed zgłoszeniem wniosku o świadczenie oraz, po drugie, wykazaniem się zobowiązaniem z tytułu podatku rolnego nie przekraczającym kwoty podatku z 5 ha przeliczeniowych.

¹⁵ Por. www.lpraca.gov.pl

¹⁶ J. Jończyk „*Prawo zabezpieczenia społecznego. Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, bezrobocie i pomoc społeczne*”, Kantor Wydawniczy, Zakamycze 2001, s. 366

LITERATURA

1. Jończyk J., „*Prawo zabezpieczenia społecznego. Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, bezrobocie i pomoc społeczna*”, Kantor Wydawniczy, Zakamycze 2001 r.
2. Kryńska E., Kabaj M., „*Rynek pracy w wybranych krajach. Metody przeciwdziałania bezrobociu*” Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 1999 r.
3. Modrzejewski J., „*Poznawanie i rozwiązywanie problemu bezrobocia*” Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2001 r.
4. Muszalski W., „*Prawo socjalne*” Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2006 r.
5. Nojszewska – Dochev M., Rogala H., „*Staż i przygotowanie zawodowe młodych bezrobotnych*” Służba Pracownicza Nr 1/2005.
6. Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce, „*Informacja o sytuacji na rynku pracy w mieście Ostrołęka i powiecie ostrołęckim w roku 2007*”, Ostrołęka 2007r.
7. Szyłko – Skoczny M., „*Zwrot w polityce rynku pracy*”, Polityka społeczna Nr 1/2006.
8. Staniszevska E., „*Status prawny bezrobotnych z grup szczególnego ryzyka*”, Polityka społeczna Nr 1/2005.
9. Szyłko – Skoczny M., „*Zwrot w polityce rynku pracy*”, Polityka społeczna Nr 1/2006.
10. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20.04.2004 (Dz. U. 04.99.1001 tekst: ost. zm. 30.07.2007.)
11. www.lpraca.gov.pl
12. www.lecznica.pl
13. www.mpips.pl

SUMMARY

The process of lightening unemployment in Ostroleka county points to active forms against unemployment which take into consideration funds from county Employment Bureau. There are showed different examples which are applied in active forms to counteract unemployment. The ways vary as a result of changes in the structure of unemployment.